

Slom Arapskog proljeća, rađanje terorističke paradržave ISIL širenje radikalizma u podunavskoj regiji

Arapsko proljeće je naziv za val [demonstracija](#) , prosvjeda i pobuna u nekim arapskim državama, koji je počeo [17. decembra 2010](#) . godine.

Prvi prosvjedi u decembru [2010](#) . godine započeli su u [Tunisu](#) i Egiptu početkom [2011](#) . godine, zatim Libiji , Bahreinu , Siriji i Jemenu , Alžiru , Iraku , Jordanu , Maroku i Omanu , i manjih prosvjeda u Kuvajtu , Libanonu , Mauritaniji , Saudijskoj Arabiji , Sudanu

Prosvjedi su imali oblike građanskog prosvjeda s demonstracijama, marševima kao i korištenje [društvenih mreža poput Facebooka](#) , [Twittera](#) i [YouTubea](#) .

Serija prosvjeda i demonstracija na [Bliskom istoku](#) i [sjeveru Afrike](#) poznata je kao "Arapsko proljeće" započelo je prvim prosvjedima u Tunisu [17. decembra 2010](#) . godine samospaljivanjem Muhameda Buzizija u znak prosvjeda protiv policijske [korupcije](#) .

Uspjeh prosvjeda u [Tunisu](#) doveo je do valova pobuna koji je zahvatio [Alžir](#) , [Jordan](#) , [Egipat](#) i [Jemen](#) , a onda se proširio i na druge države.

Do decembra [2011](#) . godine, demonstracije su rezultirale svrgavanjem vlasti u Tunisu i Egiptu . Tijekom početnih prosvjeda nekoliko čelnika je najavilo da će se povući s vlasti i organizirati izbore. Sudanski predsjednik je najavio izbore u [2015](#) . godini, a irački premijer Al-Maliki za kraj [2014](#) . godine, iako je došlo do pojačanog nasilja demonstranata koji su zahtijevali trenutačne ostavke.

Što slijedi nakon "arapskog proljeća"? To je bila tema jednog skupa u Hamburgu u organizaciji utjecajnog tjednika "Die Zeit". Diskutirali su politički analitičari i mladi lideri iz preko 30 zemalja.

Trenutni je dojam kao da su sirijski pucnji iz vatrenog oružja pretvorili euforiju u Europi i SAD-u oko arapske revolucije u - otrežnjenje. Nada u demokratske partnere na Bliskom i Srednjem istoku pojedine je političare odnijela predaleko u oduševljenju prvih (revolucionarnih) tjedana.

Presmjerele su bile sve usporedbe ustanaka u Jemenu i Bahreinu s promjenama u Njemačkoj 1989. Realna situacija u arapskim zemljama je potpuno drugačija. Zato je i Vali Nasr, bivši savjetnik posebnog američkog izaslanika za Afganistan i Pakistan Richarda Holbrookea, primijetio svojevrsni zaokret u držanju Zapada:

"Djelomično se odustaje od pružanja jasne podrške promjenama. Bilo je naravno jednostavnije uključiti se u stanje u Egiptu gdje vojska ima visok utjecaj na politiku. Kad pogledamo druge zemlje s kojima Zapad nema puno veza, odnosno malo utjecaja na glavne aktere, onda su vojna intervencija, sankcije ili međunarodno koordinirane akcije jedine mogućnosti."

Stabilnosti i stagnacija

Previše političara u Europi uvijek iznova mijesaju stabilnost i stagnaciju. Revolucija kao da nije bila predviđena. Dijelom su arapski i drugi moćnici izigravali europske političare, znali su im govoriti: ako mi ne budem na vlasti onda će zavladata anarhija. Ili: ako mi odemo, doći će Islamisti. Ali mi upravo sad vidimo na primjeru Sirije ili Libije i Jemena da ti arapski moćnici više nisu bili jamac stabilnosti.

Nema univerzalnog recepta za rješenje sadašnje situacije, Zapad će morati pozornije promatrati zbivanja u regiji. Zato će promjene ostati jedina pouzdana (i stabilna) konstanta u arapskom svijetu.

Arapski svijet poznat kao i **Arapska nacija** se sastoji od zemalja u kojima se govori arapski jezik i njihovih stanovnika na Bliskom istoku. Standardna definicija arapskog svijeta obuhvata 22 zemlje i teritorije Arapske lige prostirući se od Atlantskog oceana na zapadu do [Arapskog mora](#) na istoku, i od Sredozemnog mora na sjeveru do Roga Afrike i Indijskog oceana na jugoistoku. Čini ga ukupno 422 miliona stanovnika, s tim što više od polovine čine ljudi mlađi od 25 godina.

Osjećaj arapskog nacionalizma se pojavio u drugoj polovini 19. vijeka, zajedno sa drugim nacionalističkim pokretima u okviru Osmanskog carstva. [Arapska liga](#) je osnovana 1945. godine da bi predstavljala interese Arapa, kao i da bi sprovela političko ujedinjenje arapskih zemalja, projekta poznat po imenu Panarabizam. [Arapsko proljeće](#) krajem 2010 i početkom 2011 godine je usmjereno protiv vlada i političke korupcije, zajedno sa zahtjevima sa veće ekonomske šanse i prilike za razvoj.

Panarabizam je [arapski pan-pokret](#) koji je bio vrlo utjecajan u [20. vijeku](#) i koji je težio političkom i kulturnom ujedinjenju Arapa, poslije dijeljenja arapskog svijeta u više od 20 različitih država, od stane kolonizatora. Slični pokreti koji su se pojavili u drugim krajevima svijeta bili su panafrikanizam i paneuropeizam. Islam igra vrlo važnu ulogu u ovom pokretu, kao uostalom u svim arapskim nacionalističkim pokretima, no islamizam je jedna druga politička struja na Bliskom istoku.

Bliskoistočni sukob - neprestani politički i vojni sukob na području Bliskog Istoka od stvaranja države Izrael (1948). Iako je prošlo 60 godina od osnutka židovske države, sukob traje još i danas zbog težnje Arapa da stvore palestinsku državu na području Gaze i Zapadne obale.

Širenje i novi val demokratizacija po drugom svjetskom ratu je počela početkom 80-tih godina prošlog stoljeća u istočnoj Evropi i sa njome istovremeno proces transformacije na globalnoj razini. Karakteristika te faze su raspadi nekih totalitarnih režima kao što je Sovjetski savez, Jugoslavija i Čehoslovačka, koja se za razliku od prve dvije države na miran način razdijelila se na dvije države. Poslije 20-tak godina korjenitih promjena i crtanja novih granica u istočnoj Evropi taj proces se okončao sa savjetodavnim mišljenjem međudržavnog suda u Haagu (ICJ) od 22.jula/srpnja 2010.godine u kojem je zapisano, da odcjepljenje Kosova ne predstavlja kršenje međunarodnog prava. Val demokratskih promjena u istočnoj Evropi zastao je na južnim obalama Mediterana zbog interesa velikih sila, posebno SAD, Francuske i Velike Britanije. Bez obzira na to, što su vladajući režimi bili omraženi od vlastitih građana bili su podržavani od strane velikih sila. Prvo ozbiljno zaustavljanje demokratskih promjena u arapskom svijetu dogodilo je januara 1992.godine kada je alžirska vojska poništila rezultate

parlamentarnih izbora na kojima je FIS (Front islamskog spasa - Front islamique du salut) uvjerljivo pobijedio. Uslijedila je politička i sigurnosna nestabilnost. Država je postala talac spiralnog oružanog nasilja, koje je zahtijevalo smrt više stotina tisuća Alžiraca te nestanak preko sedam tisuća političkih aktivista. Amerikance je zahvatila paranoja zbog uspona političkog islama. To se istovremeno događalo sa krvavim pohodom Talibana i njihovim preuzimanjem vlasti u Afganistanu 1996.godine u kojem su u državi uveli srednjovjekovnu vlast. Istovremeno organizacija Alkaida stupa na scenu sa pozivom za rušenje prozapadnih arapskih režima. Alkaida je izabrala terorizam i nasilje za postizanje svojih ciljeva posebno u Egiptu (u napadu u Luksoru 1997.godine ubijeno je 58 stranih turista) i Saudijski Arabiji (napad u Alkhubaru, u kojem ubijena 22 stranca i 100 državljana Saudijske Arabije).

Američka privatna obavještajna kompanija "**Stratfor**" u prognozi za narednu deceniju navela je da će se Evropska unija raspasti, da će Kina potonuti u komunističku diktaturu, a da će se Rusija raskomadati

"Malo je vjerojatno da će Rusija opstati u sadašnjem obliku zbog neuspjeha Moskve da transformira prihode od energenata u samoodrživu ekonomiju", piše u izvještaju Stratfora i dodaje se da će to, navodno, dovesti do "ponavljanja iskustva Sovjetskog Saveza 80-ih godina, odnosno Rusije 90-ih".

Izvršni direktor "Stratfora" George Fridman naveo je da "ruska snaga može da izdrži stvari koje bi razbile druge nacije", ističući da ova zemlja ima vojnu i političku moć da utiče na Evropu.

Prema prognozi "Stratfora", eventualni teritorijalni gubici Rusije neće biti ograničeni na njen europski dio, nego i na sjeverni Kavkaz i na Daleki istok, a raspad teritorija neće moći da zaustave službe sigurnosti.

Autori prognoze ocijenili su da će raspad Rusije biti veliki test za SAD, ali i da bi u procesu preuzimanja kontrole nad ruskim nuklearnim snagama moglo da dođe do upotrebe atomskog oružja.

"Stratfor" je naveo da su odnosi unutar država Evropske unije nepredvidivi i nestabilni, kao i da će se taj trend nastaviti, jer nije moguće da cijeloj Evropi odgovara jedna politika.

Kada je riječ o Kini, njoj je poslije "hibridnog puta" američka agencija predvidjela snažnu centralizaciju političke i ekonomske moći, što će dovesti do uspostavljanja komunističke diktature, a Bliski istok i sjeverna Afrika biće izloženi daljim sukobima i defragmentaciji.

Zaključak:

Podunavska regija obuhvaća 14 država, nalazi se na raskrsnica mnogih sigurnosnih izazova. Te opasnosti izražene su u obliku unutarnjeg sukoba u jednoj članici Ukrajini, te opasnosti od utjecaja novonastaloj tzv. Islamskoj državi u levantu i Iraku ISIL. Koristio sam izraz takozvana (tzv) koju nažalost niko ne koristi i sa time legaliziraju postojanje te terorističke skupine, koja danas kontrolira trećinu Iraka i petinu Sirije. Ukupna površina gdje ISIL vlada je otprilike kao površina Velike Britanije.

Na sreću nijedna država podunavske regije ne graniči sa tom paradržavom. Njen negativni utjecaj uslijed globalizacije i međunarodnog karaktera tog sukoba je prisutan u svim državama članicama.

Većina tih država se je pridružila međunarodnoj koaliciji za boj protiv ISILa, koju predvode Sjedinjene Američke države. U toj koaliciji danas se nalazi više od 62 država koje su uključene na neki način vojno, politički, financijski,...itd.

Prema nekim podacima više od 20.000 Europljana bori se na strani ISILa u Iraku, Siriji, Libiji, Egiptu,...itd. Mnogi od njih upravo dolaze iz podunavske regije. Prisutnost tih ljudi na ratištima ISILa i mogući povratak u svoje zemlje predstavlja potencijalnu opasnost za širenje te ideologije, koja se sastoji od krutog ubijanja svakog tko nije muslimanski sunnit i tko se ne slaže sa ideologijom mržnje i terora.

Svih 14 država podunavske regije (Njemačka, Češka republika, Slovačka, Austrija, Slovenija, Mađarska, Hrvatska, Srbija, Rumunja, BiH, Crna Gora, Bugarska, Ukrajina, Moldavija) moraju više nego ikada da se bave sa sigurnosnim izazovima, koji ne samo da ugrožavaju suverenost pojedinih država sa mijenjanjem državnih granica, nego i sa prijetnjama za vitalne ekonomske interese regiona posebno turizma.

ISIL primjenjuje napade na turiste i turističke objekte. To radi iz više razloga kako bi širio teror i strah među građanima i stranim turistima. S time smanjuje prihod od turizma kao jedne važne panoge gospodarstva. Mogućnost povezivanja tih terorista sa organiziranim kriminalnim skupinama u pojedinim državama je najopasnija stvar, koja može da se dogodi u skoroj budućnosti.

ISIL je nastao zbog više objektivnih i subjektivnih razloga. Sa eskalacijom građanskog rata u Siriji, Rusija i Kina čvrsto su stale na strani Asadovog režima u Siriji. Tri puta su koristile pravo na Veto u vijeću sigurnosti UN. Sirijska demokratska opozicija i sirijska slobodna armija su bile prepuštene nemilosti vladinih snaga i fronti Al-Nusra, koji je ogranak Alkaida.

Velesile su zacrtale neke nove granice hladnog rata od Sirije pa sve do Krima i Ukrajine. Tu je nastao neki vakuum, koji će vrlo brzo popuniti otpadnička skupina od Al-Nusre, koja je proglasila Islamski kalifat ili državu. Kasnije je dobila i službeni naziv Islamska država u Iraku i levantu ISIL, a za kalifu se je proglasio Abu Baker Al-Bagdadi. Drugi najveći grad Iraka te nastavlja svoj pohod prema Bagdadu gdje se približio 25 km od glavnog Iračkog grada. Danas ISIL kontrolira trećinu države ili oko 140.000 kvadratnih kilometara, te sve granične prijelaze Iraka sa susjednim državama Jordan i Sirija.

Sa radjanjem ISILa i vojnim državnim udarom u Egiptu, Arapsko proljeće prelazi u vruće arapsko ljeto i tužnu jesen Bliskog Istoka.

Izvori:

The Collins Encyclopedia of Military History, HarperCollins. 1994

Arab Nationalism: Mistaken Identity by Martin Kramer 1993

Sample chapter from Arab Nationalism in the Twentieth Century by A. Dawisha 2002

An index of unrest in the Arab world THE ECONOMIST ONLINE 2011

Demokratske promjene na bliskom istoku: Da li postoji plan za budućnost? – IFIMES 2011

Arapska jesen" nakon "arapskog proljeća"? DW 2011

STRATFOR - The Decade Ahead 2015

Foreign Policy 2015

[Bakhtyar Aljaf](#)

[Director](#)

International Institute for Middle-East and Balkan Studies - (IFIMES)